6 Ik wil eindigen met een antwoord op een vraag, die Prof. De Jong op blz. 198 [178] stelt. Hij acht het bewijs van onduidelijk beleid, dat generaal Reynders de ondercommandanten had opgedragen *steeds*, dus ook onder de staat van beleg, overleg te plegen met burgerlijke overheden of overheidspersonen alvorens bevoegdheden toe te passen, die in gewone tijden aan deze overheden of personen toekomen. Prof. De Jong vraagt dan of het misschien als een bewijs van goed gedrag was bedoeld. Dat was zeker niet de bedoeling van generaal Reynders die er toen al niet de minste behoefte aan voelde iets te doen of na te laten teneinde een goede indruk bij de regering te maken. De ervaring opgedaan sinds begin september gevoegd bij de resultaten van voorafgaande studie hadden al duidelijk gemaakt, dat overleg altijd noodzakelijk zou zijn om tot een goed resultaat te komen. Een militaire autoriteit, die om zijn militaire taak naar behoren te kunnen vervullen behoefte had aan een ge- of verbod of een regeling op civiel terrein, deed verstandig zijn wens kenbaar te maken aan de bevoegde burgerautoriteit en met deze te overleggen op welke wijze aan zijn wens zou kunnen worden voldaan. Hij had dan vrijwel nooit over gebrek aan medewerking te klagen. Het was bovendien in de geest van art. 7 van de hierboven genoemde Instructie voor autoriteiten belast met militair gezag. (5) Dit verstandige beleid schreef generaal Reynders daarom voor. Dat dientengevolge de mogelijkheid om snel in te grijpen was prijsgegeven was een hele lage prijs voor het grote voordeel van goede verhouding met de burgerautoriteiten. Prof. De Jong vindt dit beleid niet duidelijk (blz. 198 [178]), maar voor de ondercommandanten was het dat wel. Dat dit beleid van generaal Reynders als juist werd beoordeeld blijkt wel uit het feit, dat voor zijn ontslag niet als argument is gebruikt het verwijt, dat hij bij het uitoefenen van de bevoegdheden van de staat van oorlog of van beleg geen verstandig beleid had gevoerd. Als dat wel het geval was geweest had de regering dit ongetwijfeld naar voren gebracht.

Voor zover mij bekend is slechts éénmaal in de ministerraad een poging gedaan om op een punt van uitoefening van het militair gezag ernstig bezwaar te maken. Dit betrof de verordening betreffende de scheepvaart op het Julianakanaal enz. Tegen de technische kant van de regeling kon geen bezwaar worden gemaakt; want die was tot stand gekomen in overleg met de erbij betrokken burgerautoriteiten, terwijl één van deze met de uitvoering was belast. Het bezwaar was gericht tegen de juridische kant, daar het Ministerie van Waterstaat ook een verordening met hetzelfde doel had vastgesteld berustende op de Wet op de evenredige vrachtverdeling. Toen bleek, dat de afdeling van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, die voor de juridische grondslag verantwoordelijk was daar het een internationaal vaarwater betrof, volledig achter de opperbevelhebber stond en dit te voren al had laten weten, is de poging zelfs niet tot een begin van uitvoering gekomen.